

Володимир ГРИШКО

доктор економічних наук,
професор, професор кафедри публічного управління,
адміністрування та права Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Децентралізація влади в Україні є найважливішим елементом реалізації державної політики, що визначає курс України на європейську інтеграцію та побудову демократичного суспільства. До переваг та позитивних наслідків децентралізації належать: відповідальність за рішення, прийняті за очікуваннями громадськості, реалізація рішень за участю особи, яка приймає рішення; спрощення системи та процедур прийняття рішень; прозорість процедур прийняття рішень та виконання рішень; підвищення обізнаності та розуміння відповідальності за прийняття рішень; посилення інноваційного потенціалу, мінімізація корупції; підвищення ініціативності та мотивації праці; реальна оцінка результатів прийнятих та реалізованих рішень.

Децентралізація спрямована на підвищення ефективності державного механізму та активності розвитку регіонів та муніципалітетів на основі демократії, а показниками такої ефективності та активізації є повний захист прав, законних інтересів та відповідальності місцевого населення, структуровані в комунально-муніципальні та обласні колективи, а також органи територіальної самоорганізації. Існує два типи децентралізації: адміністративна (бюрократична) та демократична. Адміністративна децентралізація означає розширення компетенції місцевих адміністративних органів, які діють у межах цієї компетенції незалежно та певною мірою незалежно від центральної влади. Демократична децентралізація передбачає створення розгалуженої системи місцевого самоврядування, коли місцеві справи вирішуються не представниками центральної влади, а особами, обраними місцевим населенням.

Обидва варіанти децентралізації обговорюються в наукових колах, серед політиків, експертів та громадськості, але прогрес цього прогресу в нашій країні повільний. Певною мірою це пояснюється, по-перше, тим, що Україна є унітарною державою, що передбачає централізацію всієї системи державного управління. По-друге, обмежені повноваження місцевих органів влади у законодавчих документах. По-третє, низька участь громадськості в процесах демократизації.

Беззаперечно, що децентралізація – це форма розвитку демократії, яка дозволяє зберегти єдність держави та її інститутів, розширити місцеве

самоврядування, активізувати населення для задоволення своїх потреб та інтересів, звузити сферу впливу держава на суспільство, замінивши цей вплив механізмами саморегуляції. самим суспільством, щоб зменшити витрати держави та платників податків на утримання державного апарату. Надаючи повноваження органам місцевого самоврядування, держава не витрачає свого центрального значення, а скоріше отримує можливості для побудови більш тонкого та ефективного організму соціального управління.

Саме на місцевому рівні люди мають можливість безпосередньо впливати на рішення, які покращують їхнє життя, теоретичні основи демократії наповнені практичним змістом, і це дає відчутний поштовх розвитку демократичних процесів у всьому суспільстві. Світові тенденції показують, що більшість країн тяжіють до централізованої влади.

По-перше, децентралізація розглядається як засіб надання різним етнічним та регіональним групам певної самостійності та контролю над своїми справами. Якщо різні етнічні та регіональні меншини мають певну автономію, здатність визначати свої місцеві справи в галузі освіти, культури та економічного розвитку, вони будуть відчувати себе більш захищеними та готовими прийняти владу та законність.

По-друге, децентралізація влади сприймається як засіб поділу влади між великою кількістю різних політичних партій. Сторони та групи, які не можуть отримати контроль над центральним урядом, можуть виграти можливість здійснювати владу в управлінні нижчим рівнем. Це підвищує їхню впевненість та відданість політичній системі, почуття громадян щодо справедливості системи.

По-третє, демократія охопила весь світ як основна цінність і основа управління. Децентралізація розглядається як основний демократичний принцип. Людям цього недостатньо – просто, щоб мати можливість обирати своїх національних лідерів на періодичних, вільних та чесних виборах. У країнах з помірним розміром хороша демократія вимагає, щоб люди мали змогу обирати своїх місцевих лідерів та представників і щоб ці органи місцевого самоврядування мали певну реальну владу реагувати на потреби людей.

Децентралізація передбачає, що місцева влада ближча до людей, і тому швидше буде притягнута до відповідальності за свої успіхи та невдачі в наданні основних послуг, підтриманні порядку, справедливого вирішення місцевих питань і суперечок.

Хід децентралізації державного управління окреслює значні перспективи розвитку України, але це також має деякі проблеми. Іноземні вчені виділяють три основні проблеми, з якими стикаються країни, що розвиваються, на шляху до централізації державного управління; обмежена адміністративна спроможність

органів місцевого самоврядування; відсутність механізмів гарантування підзвітності місцевих органів влади. За цих умов можна виділити повну автономію місцевого самоврядування. Найкращий варіант – оголосити уряд процесом децентралізації. Цей підхід здебільшого можна розглядати як загальне правило, яке вчений засвоїв за допомогою досліджень у більш ніж 20 країнах.

В Україні найбільш ваговою є проблема регіональних дисбалансів. Значна диференціація у доходів базі регіонів донорів та збитковості в існуючій системі міжбюджетних відносин перешкоджають регіональному розвитку. Відбувається відтік фінансових ресурсів з промислових регіонів до центру з подальшим перерозподілом між регіонами України. Окрім стимулів, втрачається здатність до самостійного відновлення виробничих потужностей промислових регіонів та інтерес та відповідальність регіонів, що не потребують перешкод, які чекають допомоги на трансфер. З цієї причини розширення адміністративної спроможності органів місцевого самоврядування з метою пошуку джерел наповнення бюджету допоможе врівноважити регіональні відмінності.

Однією з проблем багатьох країн, що розвиваються, є те, що центральний уряд протягом тривалого часу не в змозі забезпечити адекватний рівень обслуговування рівномірно по всій державі. Великі міста мають відносно легкий доступ до державних послуг, тоді як у віддалених районах центральні органи влади взагалі відсутні. За таких умов ефективна фінансова децентралізація викликає потребу в нових фінансових ресурсах, що дасть можливість забезпечити рівне надання публічних послуг населенню по всій країні.

Отже, децентралізація є ключовим імпульсом для переходу від командної економіки до ринкової. Нинішній курс на децентралізацію влади в Україні передбачає: запровадження трирівневої системи адміністративно-територіального устрою України – регіону, району, громади з всюдисущим місцевим самоврядуванням, передачу функцій виконавчої влади з місцевих адміністрацій на виконавчі органи рад відповідного рівня. Розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування на принципі субсидіарності та надання повноважень громадам з якомога ширшим спектром повноважень, чітким забезпеченням органів місцевого самоврядування необхідними фінансовими ресурсами тощо.

Децентралізована держава з місцевою та регіональною автономією зараз стає домінуючою формою організації західноєвропейської держави. Досвід зарубіжних країн та новітні наукові дослідження дозволяють виокремити такі передумови для успішного впровадження явищ децентралізації та ефективного управління в системі децентралізованої влади: утвердження принципу верховенства права; визнання та гарантії місцевого самоврядування; рівний правовий захист усіх форм власності; демократичне та ефективне виборче

законодавство; незалежність, ефективність, доступність та прозорість судової системи, функціонування інститутів адміністративного судочинства; досконалий бюджетний процес та висока фінансова дисципліна; наявність відповідних соціальних стандартів; розвинений державний сектор та інші передумови.

Список використаних джерел:

1. Закіров М. Реформа децентралізації: надії, перестороги і виклики. Резонанс. 2015. №67. С. 4-10.
2. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку : навч.посіб. – К, 2002 – 254 с.

Олег ДІДЕНКО

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління,
адміністрування та права Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка

**РЕФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ НА
ЗАСАДАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

Необхідність реформування територіальної організації влади на засадах децентралізації як складової нової регіональної політики в Україні, її стратегічні завдання, пріоритети та концептуальні засади визначені в основних чинних документах стратегічного характеру в нашій державі.

Наразі триває процес створення спроможних територіальних громад (територіальні громади сіл (селищ, міст), які здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці).

З існуючих нині проблем, очевидними є ті, що пов'язані з законодавчими бар'єрами. Подальша успішна реалізація реформи територіальної організації влади та місцевого самоврядування на засадах децентралізації вимагає продовження роботи щодо удосконалення законодавчо-нормативного та інституційного забезпечення реформи. На нашу думку, можна визначити наступні шляхи удосконалення нормативно-правового регулювання процесів децентралізації за такими напрямками.

3 метою удосконалення законодавчого забезпечення реформування